

מתן

דף מקורות לשיעור של הרב מאיר ליכטנשטיין

חזקת הבתים – דף מספר 6

בס"ד, ב' במרחשוון תשס"ד.

שתי כתי עדים המכחישות זו את זו

א. הסוגייה

1. ב"ב לא. "זה אומר של אבותי... לא הדר" (נוסח הסוגייה כבר חולק).
2. להרחבה – מומלץ לעיין שבועות מז: "איתמר שתי כתי עדים... במקום שנים".
3. נפתח בדיון במח' רב הונא ורב חסדא, ובשלב שני בזיקה בינה ובין מחלוקת רב נחמן ורבא.

ב. שיטת רב הונא

1. מדוע העדים כשרים? עיינו ברשב"ם ד"ה וזו באה.
2. האם הם כשרים בתורת ודאי או בתורת ספק?
  - עיינו בתוס' רי"ד לא: ד"ה שתי כתי עדים (מצורף).
  - למי שעיינה בסוגייה בשבועות – מה נראה לך מהסוגייה שם?

ג. שיטת רב חסדא

1. מדוע שתיהן נפסלות, והרחק רק אחת שיקרה? עיינו ברשב"ם ד"ה רב חסדא אמר.
2. האם נפסלות מספק או מודאי? עיינו בב"ק עב: תד"ה אין לך בו (למי שקשה הכניסה לסוגייה בב"ק, שתדלג. ניתן להבין את עצם דברי התוס' גם מבלי להיכנס לעובי הקורה בסוגייה שם).
3. אם נפסלים בתורת ודאי, מהו הפוסל? עיינו במיוחס לרגמ"ה לא: "ורב חסדא אמר... פסולה היא".
4. אחד מול אחד:
  - השאלה ידועה מש"ך חו"מ סימן לא ס"ק א', ברם לאמתו של דבר נדון כבר בתוס' רי"ד מא: (שניהם מצורפים).
  - האם יש זיקה בין דיון זה ובין הגדרת הגורם הפוסל לעדות?
  - להרחבה – האם ניתן להוכיח בעניין זה מהסוגייה בשבועות?

ד. רב נחמן ורבא ונוספות

1. מה פשר החילוק המוצע בסוגייה לרבא בין אותה עדות ובין עדות אחרת?
2. לא: תד"ה וזו באה; רמב"ן ד"ה זה אומר של אבותי. אילו הבנות של מיגו מגולמות כאן?

מתן

דף מקורות לשיעור של הרב מאיר ליכטנשטיין

חזקת הבתים – דף מספר 6

בס"ד, ב' במרחשוון תשס"ד.

תוספות ר"ד מסכת בבא בתרא דף לא/ב מהדורא תליתאה

5 (ז) שתי כתי עדים המכחישות זא"ז אמר ר"ה זו באה בפ"ע ומעידה וזו באה בפני עצמ' ומעיד' כ' רבי' יצחק זצוק"ל ואין לתמוה היאך יתכן זה אם תבא כת אחת מאלו ותעיד פלוני קידש אשה פלונית וכת שניי' תעיד שאיש א' בא עלי' והרי רב הונא אמר ששתייהן עדותן קיימת והורגין אותו ע"פ עדותן שבא על אשת איש. אע"פ שאחת מהן היא פסולה בודאי דהא דמי לשני שבילין א' טמא וא' טהור והלך אחד באחד מהן ועשה טהרות ובא אחר והלך בשני ועשה טהרות דאמרי' אם בא כל א' ושאל בפנינו בפני עצמו שניהן טהורין. ואע"פ שא' מהן בשביל טמא הלך אלא ה"ט משום דכל חד מינייהו מוקמינן אחזקי' והרי הוא בחזקת טהור כמו כן בכאן ואינו נרא' לי כל מה שאמר כלל דאילו כן הות עובדא דכת אחת העידה על הקידושין. וכת אחת על הבעילה כיון דממ"נ חדא מהני כיתין פסולה ואנו צריכינן לעדות שתייהן שלא נוכל להורגו אלא ע"פ עדות שתייהן לא אמר בזה ר"ה דמקבלין עדות שתייהן שהרי האחת בטילה ממ"נ ואין הבעול נהרג דשמא פנוי' היתה או שמא לא בעל ולא אמר רב הונא דמקבלין עדות שתייהן אלא כגון שהאחת העידה שראובן הלוח לשמעון מנה והאחת העידה שלוי הלוח ליהודא מנה שמחייבין שמעון לשלם עפ"י הכת האחת וגם מחייבין את יהודא עפ"י הכת השנייה ואע"פ שאחת מן הכתות פסולה כיון שאין אנו מכירין אותה שתייהן בחזקת כשרות קיימי אבל מיהו אין שמעון צריך לעדות הכת של יהודא ולא יהודא צריך לכת של שמעון אבל הכא שהבוע' צריך לשתי הכתין לכת הקידושין ולכת הבעילה היאך נוכל להורגו שהאח' מהן בטלה והראי' שהביא משני שבילין שאם ישאלו זה בלא זה. ששניהן טהורין והטהרות שיגע בהן זה הן טהרות וגם הטהרות שיגע בהן השני הן טהורות. אין זו ראייה של כלום דהתם אין הטהרות של ראשון צריכות לשני ולא הטהרות של שני מצריכות לראשון אבל אם נגעו שניהן בדבר א' ה"נ דהוה טמא בודאי שלא טיהרנו אותם אלא כשנגעו זה בלא זה שכל א' הוא ספק אבל זה שנגעו בו שניהן הרי ממ"נ טמא הוא וכן נמי טהרו' שנגע זה וטהרות אחרות שנגע זה שטיהרנו שתייהן הנ"מ אם אכל אדם א' או אילו או אילו שהוא טהור אבל אם אכל את שתייהן הוא טמא ממ"נ כך הסברא נותנת ואינך צריך לראיה ואם אתה רוצה ראייה עיין בקונטרסי בפ' דמקוואות תמצא ברייתא אחת דומה לענין זה וזה דומה למה שפירשתי בפ' גיד הנשה שאם נתערבה חתיכה אחת של חלב בשתים של שומן היא בטלה ברוב ומותר לו לאדם ליקח את אחת מהן ולאוכלה דבתר רובא אזלי' ושלשה ב"א נמי מותר ליכל שלשתן ואין אשם תלוי נוהג אלא בשתי חתיכו' דליכא רובא דהיתירא ואע"פ ששלשה ב"א מותרין ליכל שלשתן אם אדם א' אכל שלשתן מביא חטאת שהרי בבירור אכל חתיכה של חלב:

תוספות ר"ד מסכת בבא בתרא דף מא/ב

30 ורבי' יצחק זצוק"ל כתב ותימא לי היכי מצינן למימר בכת אחת אחד אומר מנה ואחד אומר מאתים שיש בכלל מנה מאתים. והא ממ"נ מכחישין זא"ז במנה. והיאך מצטרפין במנה אחר להוציאו על פיהן והלא אחד מהן פסול. שהעיד שקר והו"ל כב' כתי עדים המכחישות זא"ז ובא אחד מכת זו ואחד מכת זו שאין מצטרפין לדברי הכל. אלא נ"ל משום דלא חשבי' הכחשה בע"א דכשם שאין תורת הזמה בכך. כך אין תורת הכחשה בכך דכיון דאין כאן עדות שלימה. כאלו לא העיד כלום דמי וכן עיקר. ואינו נראה לי תירוצו כלל שכיון ששניהן הכחישו זא"ז בפני ב"ד וב"ד רואין בבירור שאחד מהן עדות שקר העיד ועבר על לא תענה ברעך עד שקר. והו"ל רשע האיך יקבלו עדותן בעדות אחרת. אלו באו שני עדים והעידו על אחד כי הוא רשע או גזלן או חשוד על השבועה או חשוד להעיד עדות שקר. אין מקבלין עדותו והכא שרואין ב"ד בבירור כי אחד מהן העיד עדות שקר יקבלו עדותן לא תהא שמיעה גדולה מראי'. א"ו הדבר ברור כשמש שכמו שבשתי כתי עדים המכחישות זא"ז אינן מצטרפין אחד מכת זו ואחד מכת זו להעיד מיכן ולהבא מפני שאחד מהן פסול. כך אלה השנים שהכחישו זא"ז פסולי' להעיד מיכן ולהבא מפני שאחד פסול בבירור ולהצטרף אחד מהן עם אחד בעדות אחרת הויה פלוגתא דרב חסדא ורב הונא מפני שבעדות זו יש כאן ספק פסול עדות. ורב הונא דמכשר בב' כתי עדים מכשר נמי בהא. ורב חסדא דפסל התם פסיל נמי בהא דמה לי ספק שניהם פסולי' מה לי ספק אחד מהן פסול. ומאי דקשיא לי למר כיון שפסולי' לעדות אחרת אמאי כשרין באותה עדות. התירוץ הוא כפי מה שתירצתי במה"ק שחילוק יש בין מיכן ולהבא ובין באותה העדות. ועיין שם. ואי קשיא היכי מצינן למימר בעדות אחת שנתפוש מקצת עדות הנאמנת ומניחין מקצת המוכחשת. וא"כ נקשה מינ' לרבא דפליג לעיל על רב נחמן ואמר הנ"מ לעדות אחרת אבל לאותה עדות לא. אלמא כיון דהוכחשו באכילה הוכחשו נמי על אבהתא. ורב נחמן סבר מניחין מקצת עדות המוכחשת ותופשין את מקצת עדות הנאמנת. והכא נמי מניחין את המנה המוכחש ומאמינין אותו במנה האחר שלא הוכחש תשובה גם רבא מודה בזה דהתם אין אחר שיעזרנו באבהתא הילכך אמרי' כיון דאיתכחיש באכילה בטלה נמי גם באבהתא. אבל הכא דמי שמכחישו במנה אחד עוזרו במנה שני עדותו קיימת באותו מנה שני כיון דאית עליה תרי סהדי וכן נמי בזה אומר של אבותי וזה אומר של אבותי אילו אייתי ראובן חד סהדי דאסהיד דאבהתי' היא ואכלה שני חזקה. וחד סהדי דאסהיד אין דאבהתא היא אבל לא אכלה איהו שני חזקה כ"א שמעון הות קיימא ארעא לראובן דאית לי' תרי סהדי דאבהתיה היא. ואע"ג דחד איתכחיש באכילה. כיון שמודה לו באבהתא הוא עדותן קיימת:

מתן

דף מקורות לשיעור של הרב מאיר ליכטנשטיין

חזקת הבתים – דף מספר 6

בס"ד, ב' במרחשוון תשס"ד.

ש"ך חושן משפט סימן לא ס"ק א

(א) שתי כתי עדים המכחישות זו את זו שבא אחד מכת זו ואחד מכת זו - כך הוא בכל הפוסקים. וצל"ע איך הדין בשני עדים שמכחישין זה את זה דג"כ חד מינייהו משקר, אי נאמר ג"כ דפסולין לעדות אחת ביחד או לא, הלא בסימן ל' בטור [סעיף ג' ו'] ובכל פוסקים [בשו"ע שם סעיף ב' - ג'] כתבו שני עדים המכחישין זה את זה איך הדין לאותה עדות, אבל לעדות אחרת, מזה לא הזכירו, רק בשתי כתי עדים כתבו דינא לעדות אחרת, דמשמע דבשני עדים המכחישין זה את זה לא פסולין לעדות אחרת, כיון שכל אחד אינו מוכחש משנים, וצ"ע, עכ"ל חכם אחד. ואמר שדבר זה נפלה בו מחלוקת גדולה בק"ק בריסק במעשה שאירע שם כן, ונחלקו הלומדים מאד בדבר, והניחו בצ"ע. ולי נראה מדברי הר"ן פרק האשה שנתארמלה דשני עדים נמי פסולים לעדות אחרת, דאמרינן התם [כתובות כ"ג ע"א] עד אחד אומר נתגרשה ועד אחד אומר לא נתגרשה, תרויהו באשת איש קמסהדי, והאי דקאמר נתגרשה הוה ליה חד ואין דבריו של אחד במקום שנים. וכתב הר"ן [שם י' ע"א מדפי הר"ף] וז"ל, מדקאמר האי לישנא ש"מ דלא קיימא בחזקת אשת איש אלא אפומייהו דהני סהדי, וא"ת והיכי מיתוקמא בחזקת אשת איש אפומייהו, והא כיון שמכחישין זה את זה על כרחך חד מינייהו פסול הוא, דמהאי טעמא אמר בפרק כל הנשבעין [שבועות מ"ז ע"ב] דשתי כתי עדים המכחישים זה את זה זו באה בפני עצמה ומעידה וזו באה בפני עצמה ומעידה, אבל לא אחד מכת זו ואחד מכת זו. לאו קושיא היא, דמיתוקמא כגון דתרויהו מודו בגירושין אלא דפליגי בקרוב לו וקרוב לה, וכה"ג עבידי דטעו, עכ"ל. אלמא דכי היכא דב' כתי עדים פסולים לעדות אחרת, ה"ה שני עדים. וכן מוכח מדברי הריטב"א והרמב"ן שהבאתי לקמן סימן מ"ו סל"ז ס"ק (ק"ז) [ק"ח], ע"ש. ועיין בתוספות דראש השנה דף כ"ד ע"א [ד"ה אבל]:

55

60

65

חידושי הריטב"א מסכת שבועות דף מח עמוד א

מאי לאו לעדות אחרת דממון. פירוש והיינו כרב הונא, ולא שיעידו שניהם ביחד דהא אף לרב הונא חד מינייהו שקרא אלא שכל אחד בא בפני עצמו להצטרף עם אחד מן השוק לחייב ממון, ומינה נמי דכל חד מינייהו מחייב שבועה באנפי נפשיה, ותירץ רבא אליבא דרב חסדא דהכי קאמר הוא ואחר מן השוק מצטרפין לאותה עדות דראש חודש שבה הוכחש עם זה דהוה להו תרי וחד ואין דבריו של אחד במקום שנים, והא דקרי לה עדות אחרת משום דלא תימא כיון שכבר הוכחש עד אחד בהכחשה אינו כלום להצטרף עם אחר, קמ"ל דהא עדות אחרת מיקריא ואיגליא מילתא למפרע דהאי אמר קושטא וכשר לעדות זו ולכל עדיות שבעולם, ואידך דהוי חד במקום שנים פסול אף לכל עדות דעלמא, ואע"ג דהאי תירוצא אליבא דרב חסדא עבדינן לה הלכתא היא דכל שכן דמודה רב הונא בהא, ומיהו כיון דהלכתא כרב הונא קיימא לן נמי דמתניתין כדהוה אמרינן מעיקרא שכל אחד מהם מצטרף עם אחד מן השוק לעדות אחרת לעלמא.

70

75